

leg regényeket) és színdarabokat olvasnak fel. A tanulók előre megkapják a szerepeket s így fennakadás nem fordulhat elő.

2. Az irodalmi oktatás hatásának teljes kiaknázására a szavalókórusok és az éneklés szolgál.

3. Az irodalmi műszavak megmagyarázása s a műfajok pontos meghatározása és állandó ismétlése a tanítás elengedhetetlen követelménye.

Minden irodalomtanítás végcélja a jó könyvek szeretetére való nevelés. Ezt azonban csak a tanulóknak jó könyvekkel való tervszerű ellátásával és a tanításban való értékesítésével lehet elérni. Tartalmi kivonatokról természetesen szó sem lehet. Mivel sok iskola nem rendelkezik a szükséges könyvekkel, ezért az irodalomtanítás sok helyen lélektelen verbalizmussá sülyed. Vincze László megtalálta azt az utat, mely a szükséges könyvekkel nem rendelkező iskolák számára lehetővé teszi a cél elérését. Nála az irodalomtörténeti óra munkáltató órává lesz, a tanulók előzetes szereposztással összedolgoznak és közös munkával szerzik meg az ismereteket. A szavalókórus alkalmazását a szerző mértéke szerint aggályosnak találjuk. A versek túlságos felaprózása s a világos és sötét kar szerepeltetése nem mehet zökkenő nélkül. Ilyesmi csak többszörös próba után sikerülhet. A dalok kevésbé alkalmasak karban való elmondásra; elsősorban a ballada és a románé jöhet figyelembe. Pl. V. László előadásában a párbeszédnek mellett a kar adhatja elő az elbeszélő elemeket. Ez a munkamód az összetartás érzését fejleszti ki a tanulóknak. Az ének felhasználásának felbecsülhetetlen jelentősége van. A poétikai alapismeretek állandó nyilvántartása nélkül valóban nem lehet irodalmat tanítani.

A magyaros írásmód és a pontos nyomdai munka hiányától eltekintve, Vincze László tanulmánya megérdemli a magyar nyelv tanárainak legteljesebb érdeklődését.

Szántó Lőrinc.

KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK.

1. **Mennyiségtanítás a politika szolgálatában.** A „Die Deutsche Schule“ c. folyóirat a népiskolai számtantánítás politikai fontosságáról közöl nagyobb tanulmányt, egyúttal közli az idevágó legújabb irodalmat is. Cikkíró szerint minden iskolai tantárgynak csak egyetlen célja lehet, a testben és lélekben egészséges német ember nevelése, akinek képessége, akarata is megvan, hogy nemzetét teljes erejével szolgálja. Ebből kivont öncélja egyetlen tárgynak, tehát a számtannak sem lehet. A számtannak is a nemzeti szociális politika szolgálatába kell állania. A számtantánításnak tehát nem lehet célja csak az absztrakt logikus gondolkodás iskolázása, de csak a számolási készség gyakorlása sem. Egy olyan korszakban, amikor küzdeni kell a határozatlanság, a bátortalanság, az elpuhultság, a felelősség alól való kibúvás, a kritikátlanság, a frázisok uralma, a fogalmak eltakarása, a tények elferdítése ellen, akkor a számolás maga kérlelhetetlen igazságaival óriási szolgálatot tehet a politikai nevelésnek. A számtantánítás tehát ne álljon csak a profit kiszámolásának szolgálatában, ahogy azt a régi tankönyvek feladatai

teszik, amelyekben még a nemzetgazdasági vonatkozású feladatok is egyes érdekcsoportok anyagi előnyeivel foglalkoznak. A számtantánnak akkor áll a jövő generáció politikai nevelésének szolgálatában, ha figyelembe veszi, hogy a német tájak, a német nép, a német gazdaság, német élettörvényszerűség, német sors, a német föld, kivándorlás és település, a lakásszükség leküzdése, a világháború következményei, a munkanélküliség és annak leküzdése, mind számokkal feldolgozható anyag. A számok tisztán mutatják meg a helyzetet, rámutatnak szükségszerűségekre, szemléltetik a feladatok nehézségeit, de egyúttal a siker lehetőségeit és horderejét is. Semmi sem annyira meggyőző, mint a számok tabelláris szembeállításai és a grafikonok.

Hogy a számok és a számolás nevelési hatásukat teljes mértékben érvényre juttathassák, a tanítás legelejétől kezdve tartson természetes kapcsolatot a való élettel. Már a tanítás kezdetén minden természetes alkalmat fel kell használni számbeli viszonyok megállapítására. A gyermek játékaival, az iskolai élet, az iskola-kert, az iskola műhelye, az iskola konyhája, a kézimunka, a kirándulás természetes anyagot szolgáltatnak a számolásnak. Ez az a terület, ahol az iskola a gyermeket munkaképességre és alkotásra nevelheti. A helyes feladatokat a való élet szolgáltatja. Aki a nép felépítésén aktívan munkálkodik, az egy minden politikai célt mellőző, látszattárgyi számolást elutasít. Aki tanítványait megtanítja, hogy a körülötte levő életet, az újságok és folyóiratokban közölt mai nagy idők eseményeit számbeli-felfogni és megérteni tudja, aki tanítványait arra tudja ösztönözni, hogy az iskolán kívül saját akaratából tevékenységet fejt ki, az a jövő generációt politikailag neveli.

Az anyag lehető leegyszerűsítése és egy kiindulási pontra való összehívását ajánlja. Így a tizedes törtéknél, ha az $1/100$ -ból kiindulva megtanítjuk a tanulót az $n/100$ kiszámítására, azután ha megtanítjuk ennek megfordítottját, hogy valamely számot egy más szám 100 -ad részében ki tudjon fejezni, akkor a százalékszámítással nem sok baja lesz a tanítónak. Általában a körülményes és bonyolult eljárások helyett természetes és egyszerű módszereket ajánl. Éppen a számolási műveletek a legalkalmasabbak arra, hogy a tanuló öntevékenysége a legmesszebb menően érvényesüljön. A legtermészetesebb eljárás, ha minden problémánál alkalmat adunk a gyermeknek, hogy azt a saját erejéből vagy a tanuló társak kölcsönös támogatásával oldja meg. A tanító csak akkor avatkozzon bele, ha a nehézségek oly nagyok, hogy a tanuló sehogy sem tud boldogulni vele. Cikkirő sokszor meglepődik, mire képesek az önálló munkára szoktatott gyermekek.

A követelések a tanítóval szemben túlnagyok és azért örömmel kell üdvözölni azokat a segédeszközöket, amelyek a tanító munkáját sikerre vezetni segítik, munkájának helyes irányt szabnak. A feladatgyűjtemények természetesen nem azt jelentik, hogy azok a tanítás egyetlen forrásául szolgálnak, mert ezzel az életvalóságot nehezen lehetne megközelíteni. Az újonnan megjelent feladatgyűjtemények közel ugyanazt az anyagot dolgozzák föl: a világháborút, a területi veszteséget, a háborús terheket, a gyarmatkérdést, a népesedési politikát, a fajkérdést, a munkanélküliség elleni küzdelmet, a termelésért való harcot, az inségsegélyt, a védelem gondolatát, a külföldi németiséget, stb.

Az irodalom érdekesebb és fontosabb termékei a következők:

Dorner: Mathematik im Dienste der national-politischen Erziehung. Diesterweg, Frankfurt a. M. 1935. Hogy ez a könyv mikép akar politikailag nevelni, arra jellemző a következő két feladat: a) Rajzolj egy négyzetet adott *a*-oldallal és rajzolj bele egy horogkeresztet úgy, hogy a fekete sáv olyan arányban álljon a fehér sávhoz, mint *s*:*v*-hez. Vagy az ilyen feladat: Mennyit fizet az édes anyád egy blúzért és egy pár harisnyáért, amit a Landjahrba induló leányának vesz. Az ilyen feladatoknak aligha lesz valami túlnagy nevelő hatása azért, mert horogkeresztet rajzoltat, vagy mert a blúzt a Landjahrba induló leánynak véteti a tanító.

P. Nothing und W. Schumann: Wichtige neue Stoffgebiete für den Rechenunterricht. Leipzig, 1935. Ebben ilyen feladatok vannak: 1928-ban Németországba behoztak 480.000 q pamutfonalat, 1932-ben már csak 155 q-t. Számítsd ki és okold meg az örvedetes csökkenést! Minden fejezet elején idézetek vannak Hittler „Mein Kampf“ című munkájából. A könyv egyébként erősen kihívta maga ellen a kritikát, mert feladataiból az tűnik ki, hogy az 1930–1933. közötti években a német közgazdaság már helyes úton indult.

Eckhardt, Kern und Martin: Neue Zahlen und Bilder. Langensalza, 1935., tulajdonképpen csak számanyagot közöl és sok értékes szemléltető képet ad.

Szerző nélkül jelent meg Schwann düsseldorfi kiadó kiadásában *Der Nationalsozialismus in Zahlen.* Feladatokat és grafikonokat közöl.

A tanító kezébe szánt könyv, feladatok szerkesztésére szánt számbeli adatokkal *P. Blankenburg und M. Dreyer: Nationalsozialistischer Wirtschaftsaufbau und seine Grundlagen.* Berlin, 1936.

K. Friedrich: Denkendes Rechnen im ersten Schuljahr. Berlin, 1936. Kezdő tanító értékes útmutatást talál benne. Új gondolat alig található.

Hans Richter: Mein Rechenspiel. Kiel-Wiek. Játékszerű számolásra ad útbaigazítást.

B. Petermann und K. Hagge: Gewachsene Raumlehre. Freiburg, 1935. A mértantánítás pszichológiai alapjait igen értelmesen adja, ami itt annál fontosabb, mert egy új tanítási formáról van szó, amely teljesen szakít az Euklid eljárásokkal.

Ebel, Wilhelm: Über Sinn- und Gestaltung des Rechenbuches. 1935.

2. Nyelvtan és nyelvtanulás. A „Zeitschrift für neusprachlichen Unterricht“ utolsó száma és sokat vitatott kérdést tárgyal ilyen címen. Valahányszor az idegen nyelv tanítása szóba kerül, mindig vita tárgya egy olyan kérdés, amelynek bár nincs a nyelvtanulásnál döntő szerepe, de a cél elérésére mégis csak fontossága van; a nyelvtan. Előfordulhat — különösen a középiskola felsőbb osztályaiban, hogy egyes tanulók a nyelv alaptörvényeinek ismerete nélkül is elfogadható mutatóknak föl, ez azonban a ritka kivételekhez tartozik. Aki egy idegen nyevnek szó- és írásban teljes birtokába akar jutni, annak meg kell barátkoznia bizonyos szabályokkal, amiket a nyelvtan nyújt. Az ú. n. direkt módszerrel ki lehet kapcsolni a nyelvtan tanulást és ezáltal némi könnyebbséget is el lehet érni, később azonban a nehézségek más oldalról lépnek föl és amit a nyelvtan kikapcsolásával nyert a tanuló, azt sokszorosan megérzi az új nehézségekkel.

Hogy a tanulók a nyelvtan tanulásától annyira irtóznak, az onnét van;

hogy a szabályok szözszerinti magoltatásával elkedvetlenítik a tanulóat magától a nyelv tanulásától is. Ujabb módszerek iparkodtak ezeket a nehézségeket kiküszöbölni, némi könnyebbséget hoztak is a nyelvtanulásba, de a nyelvtan ideális tanításától még nagyon messze vagyunk, és még a jövő feladata. A tanulóat most is eljlesztik a szabályok betanulása és a nyelvtan most is a legkellemetlenebb tankönyve a gyermeknek. Olyanok, akik a beszédgyakorlatóknál és az olvasásnál elfogadhatóat produkálnak, a nyelvtan tanulását elhanyagolják. Mindenesetre sajtáságos ez az ellenszegülés, hiszen más tárgyánál is kell tanulni és ott nem tapasztalható ez a makacs ellenszegülés. A nyelvtannál részben az anyag helytelen adagolása, részben pedig a rossz tanítási módszer az oka az eredménytelenségnek.

Próbálkoztak már kimerítő és próbálták rövidre összevont nyelvtannal; a tapasztalat, hogy az előbbi sok, az utóbbi pedig túlszáraz. Az megállapítható, hogy a betanulásra szánt szabály és példa sok és nehezen fogalmazott. A tanulók kedvetlenségének tehát ez az egyik oka. Sokat vitatták, mi volna az anyag, ami okvetlenül megtanulandó, mi volna, amire csak rá kell irányítani a tanulóat figyelmet és mi az, ami teljesen elhagyható. Ebben a kérdésben azután sehogysem tudtak a szakemberek egy véleményre jutni, ami látható a különféle nyelvtani könyvekben, az egyes fejezetek kisebb-nagyobb terjedelméből. Ezt a kérdést nem könnyű eldönteni.

Az idegen nyelvek tanárai tapasztalhatták, hogy a nyelvtani nehézségek nem az I., vagy II. osztályban lépnek föl. Ezekben az osztályokban a nyelvtani tételek és ezek szemléltetésére szánt példák nemcsak nem kedvetlenítik el a tanulóat, hanem buzgón tanulják azokat. A nehézségek csak később lépnek föl, amikor a nyelvtani szabályok alkalmazására kerül a sor.

A tanításnak egyik legnehezebb kérdése tehát, hogyan lehetne a nyelvtan tanulásába életet önteni és gyümölesözővé tenni? Az anyagnak nagyobb mértékkel való megrövidítése aggasztó, némely fejezeti összevonása kívánatos. Meggondolandó azonban, hogy a tanuló tankönyvét időnkint mint kézikönyvet is használja, ezért a könyv nem lehet hiányos, nehogy ha valamit keres benne, csalódással legyen kénytelen félre tenni a könyvet. Ezért fontos volna a könyvhöz pontosan összeállított tárgymutatót is alkalmazni, hogy a tanuló benne könnyen és gyorsan eligazodhassék. Az anyag kellő megrövidítésével tehát nem oldható meg a kérdés. Sokat lendíthet azonban a módszeres eljárás. A tanárnak a tárgyalat anyagnál tudnia kell, hogy a tárgyalásra kerülő anyagból mely részeket tanulta már a tanuló, mely részek egyeznek az anyanyelvvvel és melyek azok, amelyek az idegen nyelv sajátosságai. Az első részt ismétlésként kell kezelni, a másodikat a tanulóval megbeszélni és csak a harmadik rész igényel tárgyalást. A cikk szerzője ezzel gondolja a nehézségeket minimumra leszállítani. Itt is az a föltétel, hogy a tanár csak a legszükségesebbre szorítkozzék, így a nyelvtan anyagának aránylag csak kis része lesz, ami betanulásra való.

3. Mit kívánnak a tanulók a vizsgáztató tanártól? Dr. Anton Simonic bécsi szakfelügyelő nagyobb számú tanítóképző intézeti tanulóhoz intézett ilyen kérdést. A beérkezett válaszok: a tanár ne beszéljen bele 50%; legyen igazságos 48%; ne legyen izgatott 44%; adjon elég időt gondolkodásra 44%; ne

éreztesse hangulatát 28%; legyen tekintettel szorgalomra és tehetségre 22%; ne ragaszkodjék bizonyos kifejezésekhez 21%; ne gúnyolódjék 18%; legyen türelmes 17%; ne legyen kicsinyes 16%; ne mutasson rokon- és ellenszenvet 16%.

4. Tanítóképzés Görögországban. Az „Internationale Zeitschrift für Erziehung“ múlt évi utolsó számában dr. Paleologos György az athéni pedagógiai akadémia igazgatója ismerteti részletesen az új görög tanítóképzést.* Egy 1933-ban hozott törvény rendeli, hogy a népiskolai tanítók képzése a tanítóképzők helyett pedagógiai akadémiákon történik. Az akadémia kétéves, a fölvételhez középiskolai érettségi bizonyítvány kell. Ezzel az intézkedéssel elválasztották az általános képzést a szakképzéstől és a tapasztalat igazolta, hogy ez nagy előnyt jelent a képzőkkel szemben. Nagy előnyt jelent, hogy az általános műveltséget szerzett 18 éves ifjú sokkal eredményesebben foglalkozik szaktárgyaival. Előnyt jelent az is, hogy ebben az érettebb korban a tanítói hivatás választása a jelölt szabad akaratából folyik, míg 14 éves korban a pályára lépés, vagy a véletlennek, vagy a szülők akaratának az eredménye. A fiatal fiú, később, ha ráeszmél, hogy a pályát rosszul választotta, fájdalmas dilemmába kerül, vagy veszni hagyja eddigi tanulmányait, költséget, fáradságot és más pályára lép, vagy pedig jobb belátása ellenére megmarad a pályán és lesz belőle elégedetlen tanító.

A görög pedagógiai akadémiák tantárgyai a következők:

1. *Pedagógia:* általános pedagógia, általános didaktika, részletes didaktika, a pedagógia története, iskolatörvények.
2. *Pszichológia:* általános pszichológia, a gyermek- és fiatalkor pszichológiája, differenciális pszichológia.
3. *Filozófia:* bevezetés a filozófiába, az etika és esztétika elemei, a jog-, a politika- és szociológia elemei.
4. *Egészségápolás:* a gyermek- és pubertáskor testtana.
5. *Görög irodalom:* régi és új irodalom.
6. *Egy modern idegen nyelv:* francia, német, vagy angol.
7. *Hittan:* hittörténet, hitfilozófia.
8. *A mezőgazdaság és állattenyésztés elemei.*
9. *Testgyakorlás.*
10. *Zene:* ének, hangszerzene, egyházi zene.
11. *Szépírás, rajz, kézimunka.*

Ezekhez még *biológia, fizika, és kémia.*

A törvény az akadémiáknak bizonyos szabadságot enged, hogy a helyi viszonyoknak megfelelően bizonyos változásokat eszközölhessenek a tantárgyakban.

5. A jellemnevelésre vonatkozó kutatás Amerikában. Egy pedagógiai kísérletekkel foglalkozó amerikai folyóirat (*Journal of Educational Research*) 300 egyetemi hallgatótól kért írásbeli választ a következő kérdésekre: a) Iskolaidejére visszaemlékezve, — véleménye szerint — milyen tényezők voltak pozitív, vagy negatív irányban tartós hatással egyéniségére? — b) Ezen megállapítás alapján milyen eljárást tartana eredményesnek, tudatos és terv-

* Lásd: A Cselekvés Iskolája 86. old.

szerű jellemnevelés gyakorlati kialakulására? Szerző a beérkezett válaszokat a következő pontokba foglalta össze; a) A jellem kialakulására a tanító személyének nagyobb a jelentősége, mint a tanított anyagnak. — b) A válaszok több mint $\frac{2}{3}$ része a hibás tanítási eljárásnak tulajdonít kedvezőtlen befolyást a jellem alakulására. — c) A válaszok nagy része hibáztatja, hogy az iskolai tanítás nem tart szoros kapcsolatot a gyakorlati étellel. — d) Az iskola nem veszi figyelembe a tanulók egyéniségét. — e) Sokan közlik azt a tapasztalatukat, hogy egyháznak, szülői háznak, környezetnek nagyobb a befolyása a jellem kialakulására, mint az iskolának. — f) Az iskolai büntetések hátrányosan befolyásolják a jellem kialakulását. — g) Szinte egyhangúlag helytelenítik az iskolai nevelés két következményét: a félelem- és a fogyatékoság érzését, mert ezeket kíséri többnyire az engedetlenség, a hiányos tekintélytisztelő és a gyűlölködés.

6. Népiskolai záróvizsga Szászországban. A szász népművelésügyi miniszter elrendelte, hogy az elemi iskola 8-ik osztályának tanulói kötelesek karácsony és húsvét között három tantárgyból zárthelyi írásbeli vizsgálatot tenni: másolásból, fogalmazásból és számolásból. Így akarnak meggyőződni, hogy a tanuló e három főtárgyból elérte-e a népiskola elé tűzött célt.

7. Nevelési hét az Észak-Amerikai Egyesült-Államokban. Amerikában minden év november havában nevelési hetet tartanak ezzel a címmel: „Amerikai iskoláink munkában“. A nevelési hét főcélja, hogy a nagyközönségnek, különösen a szülőknek munka közben bemutassák az iskolát. Iskolai előadások, bemutatók, ünnepélyek tartatnak, amelyeken az iskola iránt érdeklődő nagyközönség megjelenik és így fogalmat nyújtanak az iskola feladatairól, valamint az elért eredményekről.

8. Fiatalkorú munkanélküliek foglalkoztatása. Nálunk is erősen érezhető az a baj, hogy a polgári iskolát végzett 14 éves gyermek, ha szakiskolában nem tanul tovább, elhelyezkedni nem tud és így egy-két évig az utcán csavarog, ami hátrányosan befolyásolja az iskolában nyert nevelést. De ezenkívül is baj, mert a munkanélküliek számát szaporítják. Ez a jelenség arra indította az osztrák kultuszminisztert, hogy ezek részére tanfolyamokat létesített „Werkjahr für Schulentlassenen“ címen. Ezeket a tanfolyamokon tanítanak: világszemléleti életismeretet (Weltanschauliche Lebenskunde), egy idegen nyelvet, gyorsírást, kézimunkát, testgyakorlást, továbbá tartanak egy beszélgetést, melynek címe: „Ausztriából a nagy világba.“ Időnkint kirándulásokat rendeznek. Leányokat különösen háztartásban, főzésben, női kézi-munkában gyakoroltatják.

Ugyanez a tapasztalat birta rá a belga kultuszminisztert, hogy két éves tanfolyamot létesítsen az iskolából elbocsátott munkanélküliek részére. Ezek a tanfolyamok még nem alakultak ki, úgy, hogy programjuk sem egészen tisztázott. Általában ismétlik és elmélyítik a népiskolában szerzett tárgyi és erkölcsi ismereteket és a tanulót bevezetik valamely iparba.

Angliában úgy iparkodtak segíteni ezen a bajon, hogy fölemelték a tan-kötelezettséget 14 évről a betöltött 15 évre. E szerint minden gyermek, aki 1925. szeptember 1-je után született, köteles betöltött 15 éves koráig nyilvános iskolába járni.

9. Okleveles tanítók véglegesítő vizsgája Romániában. Romániában az okleveles tanítóknak három évi gyakorlat után véglegesítő vizsgát kell tenniük. Ez a rendelkezés egy ideig szünetelt, a folyó tanévben a közoktatásügyi miniszter újból elrendelte, hogy egyetlen tanítót sem lehet rendes tanítóvá megválasztani, mielőtt a véglegesítő vizsgát le nem tette. A vizsgát írásbeli része: román és magyar nyelv, szóbeli része: hittan, román nyelv, magyar nyelv, neveléstudomány, történet, földrajz, természettudomány és szám-tan. Ezenkívül van két gyakorlati tanítás az egyik román, a másik magyar nyelven. Az első véglegesítő vizsgálatot a folyó tanévben Nagyszébenben tartották. Ennek elnöke a közoktatásügyi miniszter megbízottja, egy román vezérfelügyelő volt. Tagjai a vizsgálat székhelyén működő tanító-, vagy tanítóképző tanártestületének tagjai, ezenkívül tagja a bizottságnak egy román püspöki megbízott.

10. A magasabb tanítóképzés Jugoszláviában. A jugoszláv kultuszminiszter megreformálta a magasabb tanítóképzést. A reformot szükségessé tette az a változás, hogy a jugoszláv polgári iskolák a jövőben a helyi szükséglet szerint ipari-, kereskedelmi-, vagy mezőgazdasági jellegűek lesznek. A tanítóképzést ennek megfelelően ilyen irányokban intenzívebbé akarják tenni. A tanítóképzésnek a jövőben három csoportja lesz. Az I. csoportban polgári iskolában való tanításra képezik a jelöltet, a II. csoportban gyógypedagógiára és a III. csoportban elemi iskolai szakfelügyelőket képeznek. Ez új intézkedés, hogy ezentúl nem lesz a tanítóból közvetlenül felügyelő, hanem erre a hivatásra külön kiképezik a tanítókat. A jelentkezőknek legalább 10 évi elemi, vagy polgári iskolai kifogástalan működést kell kimutatni.

11. A tanítóképzés egysége Németországban. A folyó tanévben Rust német birodalmi miniszter 8 új tanítóképző főiskolát nyitott meg és ezzel megteremtette az egész Németbirodalomban a tanítóképzés egységét. 1933. előtt nem volt a Németbirodalomban két szövetséges állam, melyeknek tanítóképzése egyenlő lett volna. Voltak 4 évfolyamú tanítóképzők, főiskolákhoz kapcsolt pedagógiai intézetek, pedagógiai akadémiák, egyházi és világi intézmények szerepeltek a legtarkább változatosságban. 1933-ban teremtette meg Rust az első tanítóképző főiskolát Lauenburgban és most 1936-ban sikerült ezt a rendszert az egész Németbirodalomban egységesen megszervezni. A 8 új főiskola felavatása alkalmából a miniszter rádiószózatban kifejtette, hogy „a tanítóképzés egységét nemcsak szervezetileg sikerült megteremtteni, hanem az egész német tanítóképzés egységes világszemléleti alapot is nyert. A német tanítóképzés a német széttagoltságot mutatta: dinasztikus különválás, osztálytagozottság, pártok s felekezetek vették hatalmukba a tanítóképzést. Most egységes világszemléleti alapon áll a német tanítóképzés és ez a német nevelés új korszakát jelenti.” — Nagy fontosságot nyertek ezek a főiskolák a miniszternek azzal a rendeletével, mely szerint minden középiskolai tanárjelölt, mielőtt az egyetemre beiratkozik, köteles egy évet ilyen főiskolán tölteni, ahol bizonyosságot kell adnia pedagógiai alkalmatosságáról. E nélkül senki középiskolai tanár nem lehet.

12. Orvosi vizsgálat a svájci iskolákban. A svájci nevelési tanács a zürichi kanton minden iskolájára nézve kötelezővé tette az iskolaorvosi szolgálá-

latot. A rendelkezés szerint minden népiskolai tanulót, tankötelezettségének ideje alatt az 1-ső, 5-ik és utolsó évben orvosilag meg kell vizsgálni. Az orvosi vizsgálat kiterjed az általános testi állapotra, a tuberkulózisra való hajlamra, a fogak állapotára, a hallási-, látási- és beszédhibákra. A vizsgálatok eredményét a tanuló egyéni lapján fel kell jegyezni. A tuberkulózis elleni küzdelem egyébként már az óvodában kezdődik, melyeket az iskol orvos szintén ellenőrizni köteles. Minden választásra kerülő tanítót, minden egyént, aki óvodában, nevelőintézetben, vagy gyermekek üdülőhelyén alkalmazást óhajt, előzőleg orvosi vizsgálatnak vetik alá.

13. **Osztálylétszámok Franciaországban és Alsó-Ausztriában.** A francia közoktatásügyi miniszter rendelete szerint a francia középiskolákban az osztályok létszáma maximálisan 35 lehet. A rendelet szerint ez a szám irányul szolgáljon és bár kívánatos, hogy az igazgatók törekedjenek ezt a számot betartani, de azért a 35-ön fölül jelentkező tanulókat ne utasítsák el.

Alsó-Ausztriában van egy olyan elemi iskolai osztály, ahol a tanulók száma nem éri el a 10-et, 45 olyan osztály, ahol a tanulók száma nem több 20-nál, 317 osztályban nem több 30-nál, 826 osztályban nem több 40-nél, 1029 osztályban nem több 50-nél, 736 osztályban nem több 60-nál, 425 olyan osztály van, ahol a tanulók száma 60-nál több. A Hauptschulében van 18 osztály, ahol 20-nál, 122 osztály 30-nál, 306 osztály 40-nél, 296 osztály 50-nél, 121 osztály 60-nál kevesebb és 8 osztály, ahol 60-nál több a tanulók száma. Így Alsó-Ausztriában az elemi iskolai osztályok 66%-ában, a Hauptschule osztályainak 85%-ában legfeljebb 50 a tanulók létszáma.

Szenes Adolf.

LAPSZEMLE.

Nevelésügyi Szemle f. évi februári számának vezető cikkében *Bartók György dr.: A filozófiai rendszerek tanítása a középiskolákban* címen értekezett. — Tanulmányának lényege az, hogy a középiskolai bölcséleti oktatás eredményes tanítása csak a filozófiai rendszer megismertetése és egyes filozófiai rendszerek bemutatásával lehetséges. — A lélektan és logika elemei tehát úgy tanítandók a középiskolában, hogy a tanítás kapcsán a filozófiának rendszerező és rendszert alkotó munkája is érvényre juthasson. — A filozófiát a középiskolában csak olyan tanárok taníthatják, kik maguk is filozófiai személyiségek. A filozófia tanítása a tanítványokkal való teljes együttműködést kíván. Tanár és tanuló e tárgy tanításának keretében is együtt törekuszenek a szép és értékes problémák megoldására. — A folyóirat második cikkében *dr. Várkonyi Hildebrand: Foerster pedagógiai rendszerének alakulása* című nagyobb tanulmányát folytatja. — Ez alkalommal a nagy morálpedagógusnak a keresztény erkölcsiségre vonatkozó elveit fejti ki. *Váradi József: A nemzeti kisebbségek és oktatásügyük* címen közölt tanulmányt, melyben rövid áttekintésben kisebbségi népoktatásunk multját és jelenlegi helyzetét ismerteti. *Hübner József: Az iskolán kívüli népművelés* c. cikkében meg-